

„La belle époque” este un termen ce se poate aplica unei perioade mai lungi, începând cu ultimele decenii ale secolului al XIX-lea până la primul război mondial, și datorită diversității modurilor de exprimare artistică. Dacă în perioadele anterioare exista un curent dominant, cu personalități și grupări care aveau o ideologie clar formulată, modernitatea acestor ani înseamnă mai multe grupări, mai multe direcții, sincretism, inovație.

În Franța apare „impresionismul”. Denumirea acestui curent artistic vine de la o pânză de Claude Monet, intitulată *“Impression. Soleil levant”*, expusă în 1874. Epitetul implica ceva brusc și trecător, legat de o operă de artă, care trebuie să exprime o emoție durabilă, prinsă pentru eternitate. Criticii au calificat în derâdere întreaga mișcare de „impresionism” și au denunțat-o sub acest nume opiniei publice. Focillon considera o „întinerire a picturii”, în ceea ce privește atitudinea artistului în fața vieții, a obiectelor ce îl inspira și a execuției. Impresioniștii au început prin a acorda o importanță crescută culorii în locul formei. Mai mult, au descoperit că efectele efemere ale luminii pot fi surprinse mult mai bine pictând în aer liber (*en plein air*). Pictând scene realiste ale vieții moderne, ei redau efecte vizuale de ansamblu în locul detaliilor, ilustrate anterior în compoziții precum natura moartă, portrete sau peisaje pictate în studio. Folosind mișcări “neterminate” ale pensulei, culori diluate, dar și culori pure, ei reușeau să recreeze senzația din ochiul privitorului mai degrabă decât recrearea subiectului în sine.

Anterior curentului impresionist, pictorii, în special cei olandezi ai secolului al XVII-lea, precum Jan Steen, și-au concentrat atenția asupra unor subiecte obișnuite, însă abordarea lor în ceea ce privește compoziția era tradițională. Își organizau compoziția în așa fel încât subiectul principal capta și direcționa toată atenția privitorului. Impresioniștii au avut o abordare mai relaxată în ceea ce privește granițele dintre subiect și fundal, ceea ce a condus adesea la formarea unui efect fotografic, o parte a unei realități mai largi, surprinsă ca din întâmplare. În acea perioadă, fotografia prindea popularitate și au fost introduse camerele foto portabile. Fotografia i-a inspirat pe impresionisti să captureze momentul, nu în lumina trecătoare a unui peisaj, ci în viața de zi cu zi a oamenilor. Curentul impresionist poate fi văzut în parte ca o mișcare reacționară a artiștilor împotriva nașterii fotografiei. Inițial, prezența fotografiei părea a submina abilitatea pictorilor de a reda natura și de a oglindi realitatea. Atât pictura portretistică, cât și cea peisagistică se dovedeau a fi cumva deficiente și lipsite de adevăr, pe când fotografia producea imagini într-un mod mult mai eficient și fidel. În ciuda acestora, fotografia i-a inspirat pe artiști ca caute și alte mijloace de exprimare artistică. Și mai degrabă decât să concureze cu fotografia în emularea realității, artiștii s-au concentrat asupra dezvoltării unei noi forme de artă, care să exprime percepția lor asupra naturii.

Domeniul din care se aleg subiectele se lărgeste aproape infinit. Orice are drept să servească drept punct de plecare pentru o operă de artă, cu condiția ca tratarea și execuția să fie sincere și ireproșabile. Artiștii nu vor mai privi la însușirile fizice, concrete și permanente, ci mai degrabă la aparența realității. Lumina atelierului e rece, tristă și foarte egală. Niciodată un tablou nu fusese lucrat în întregime în mijlocul naturii. Impresioniștii cred că astfel se falsifică realitatea și că un peisaj trebuie să fie executat unde a fost văzut, metoda *plain-airista* ajungând la rangul de doctrină. Lumina nu cade așa de brutal pe obiecte ca în operele înaintașilor. Raza de soare e ceva imaterial, fluid, viu, ea se insinuează și se răsfrânge oriunde, ea face să vibreze atmosfera și să strălucească nuanțele. Ea individualizează tonul chiar și în umbra, care nu mai e lipsită de culoare. Paleta artiștilor se luminează. Tonurile nesigure dispar. Ei se servesc de câteva tonuri simple, vii, aproape pure, armonizate pentru a da impresia unui buchet proaspăt de flori. Tonurile compuse, “les tons rompus”, erau mai șterse, lipsite de franchețe. Ei le înlocuiesc cu juxtapunerea de tonuri simple, astfel că verdele provine din galben și albastru, amestecate chiar pe pânză. Impresioniștii nu vor întinde o pastă omogenă, ci vor trage linii și virgule albastre

lângă linii și virgule galbene, într-o anumită proporție, care de la o anumită distanță, ne vor da exact tonul dorit. Tușa devine astfel extrem de importantă

Sintetizate, iată câteva dintre caracteristicile tehnicii impresioniste:

- mișcări scurte și groase ale pensulei sunt folosite pentru a captura esența subiectului mai degrabă decât detaliile;
- vopseaua este adesea aplicată prin tehnica impasto (culoarea nediluată este aplicată într-un strat gros, fiind adesea amestecată cu alte culori direct pe pânză, pentru a obține nuanțele dorite);
- culorile sunt aplicate una lângă alta pe pânză cu minimum de amestec posibil. Amestecul culorilor are loc prin efectul optic din ochiul privitorilor;
- nuanțele de gri și culorile închise sunt obținute prin amestecul culorilor complementare. În cadrul Impresionismului pur, folosirea vopselei negre era evitată;
- straturi successive de vopsea diluată sunt aplicate fără a aștepta uscarea lor, producând un efect de difuzare a culorilor;
- artiștii practicau pictura în timpul serii pentru a captura efectele luminii la apus;
- pictura impresionistă nu exploatează transparența straturilor subțiri de vopsea, pe care artiștii predecesori le construiau cu mîgală pentru producerea efectelor. Suprafața unei lucrări impresioniste este de obicei opacă;
- este evidențiată lumina naturală, atenție sporită este acordată reflecției culorilor de la obiect la obiect;
- în picturile realizate în aer liber (*en plein air*), umbrele sunt ilustrate conținând reflecții ale cerului pe suprafețe, dând un aer de prospețime și deschidere ce nu caracteriza picturile anterioare.

Pictorii francezi care au pregătit calea impresionistilor îi includ pe romanticul Eugène Delacroix, liderul mișcării realiste, Gustave Courbet, și pictorii școlii Barbizon, precum Théodore Rousseau. Impresioniștii au avut multe de învățat din lucrările lui Jean-Baptiste-Camille Corot și ale lui Eugène Boudin, care au pictat natura într-un stil apropiat Impresionismului.

Monet, Sisley, Morisot și Pissarro pot fi considerate cei mai „puri” impresionisti, în încercarea de a reda o artă spontană, plină de lumină și culoare. Degas a respins această concepție, deoarece consideră mai importantă forma asupra culorii și nu simpatiza practica de a picta în afara studioului. Renoir a întors și el spatele impresionismului în anii 1880 și nu a revenit niciodată cu aceleași devotament asupra ideilor acestuia. Edouard Manet, în ciuda rolului sau de lider al grupului, nu a abandonat niciodată folosirea culorii negre în picturile sale și nu a participat niciodată la expozițiile impresionistilor. A continuat să submițeze lucrări către Salon, unde *Cântăreața spaniolă (Spanish Singer)* a câștigat o medalie clasa a 2-a în 1861, încurajându-i și pe alți artiști să facă același lucru, întrucât considera Salonul ca fiind „adevăratul câmp de bătălie” și în care se putea construi o reputație.

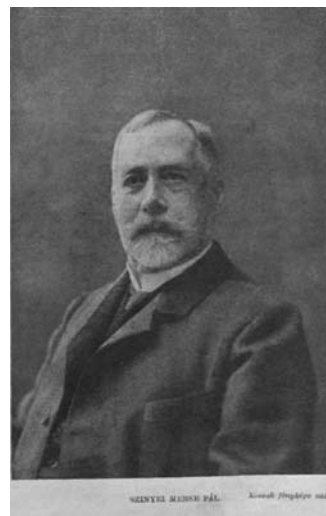
În estul european, secolul al XIX-lea a însemnat și o adevărată „migrare” a tinerilor pentru a studia în țările apusene. Aceștia devin, în mare parte, fondatorii statelor moderne în această parte a lumii, deschizătorii de drumuri în știință, educație, artă în țările lor. În cele ce urmează vom prezenta câțiva pictori maghiari încadrați în curentul impresionist și vom evidenția asemănările cu artiștii apuseni care le-au fost surse de inspirație, respectiv vom face o paralelă și cu pictorii români ai perioadei. Cel puțin în viața artistică și culturală a est-europenilor se poate vedea o „ardere a etapelor”, o sincronizare rapidă între arta maghiară, română, sârbă a secolelor XIX și XX și arta vest europeană a timpului. Deși Ungaria, prin apartenența la Imperiul Austro-Ungar, era mai aproape de sursă, și aici societatea era mai puțin evoluată decât cea franceză, germană sau engleză, astfel încât artiștii secolului al XIX-lea care se exprimă prin aceleași tehnici și folosesc aceleași teme ca și occidentalii, aliniază arta maghiară la ceea ce se întâmpla în marile centre culturale. Szinyei Merse Pál este foarte apropiat de pictorii francezi, Gustave Courbet fiind cel care l-a impresionat și l-a îndreptat spre arta de tip nou. În România l-ar avea

drept corespondent pe Ștefan Luchian datorită portretelor pe care le-au făcut ambii. Orășean, Szinyei nu a abordat teme rurale, dar, în spiritul modern al ieșirilor în natură, a scos personajele în decorul natural al Ungariei. Oameni din clasa de mijloc, iarăși un aspect înnoitor în artă, mai ales în cea est-europeană, sunt surprinși în activități banale, întâlniri, conversații, picnicuri etc, într-un peisaj natural, urban sau rural. Privitorul pare că se oprește pentru a surprinde oameni simpli la lucru, pe câmp, cu animalele, făcând diverse munci.

László Mednyánszky a preferat zona rurală slovacă unde își avea castelul. În felul său era un revoltat, preferând retragerea în natură, așa cum o făcuseră și colegii săi francezi. Asemănător cu Nicolae Grigorescu, preferă temele rurale, țăranul în timpul muncilor agricole fiind personajul favorit. De asemenea, Mednyánszky este un peisagist, redând în picturile sale natura locurilor sale natale. Această tematică se înscria în caracteristica României și a Ungarie, state tinere care se descopereau pe ele însele, care își descopereau frumusețile patriei și își scriau istoria. Astfel, în pictura de valoare a secolului XIX și a începutului de secol XX, și la maghiari și la români este vizibilă o imbinare a tehnicilor moderne, aici impresioniste, cu realismul care îi face să abordeze subiecte legate de clasele inferioare ale societății, cu romantismul, când abordează teme istorice sau mitologice. În continuare ne propunem să prezentăm doi dintre cei mai importanți pictori impresionisti maghiar, punându-i alături de cei francezi, respectiv de cei români.

Szinyei Merse Pál (Szinyei Merse Pál apostol Kristóf Ágoston Ulrik Félix, 1816–1875, Szinyeújfal, Ungaria) . A studiat întâi în Ungaria, apoi chiar la Oradea, unde a fost remarcat de profesorul de desen. După liceu va urma cursurile Academiei de arte frumoase din Munchen. A vrut să fie în clasa maestrului Karl von Piloty, pictor care prefera subiectele istorice și care devenise cel mai tânăr membru al Acadeiei muncheneze. Szinyei nu reușește decât a doua oară să fie acceptat în clasa acestuia. Însă maestru a văzut imediat că tablourile istorice nu i se potrivesc învățăcelului ale cărui prime tablouri erau „Un faun în pădure”, respectiv portrete ale familiei. Prietenul său, max gabriel l-a sfătuit să picteze, ca francezii, străzi în viața cotidiană și figuri în mișcare. Ideea este apreciată și, în curând, Szinyei Merse Pál devine cunoscut mai ales datorită cromaticii. În 1869 are loc la Mubchen expoziția internațională. Aici pictorul maghiar vede picturile lui Gustave Courbet și, în 1869 părăsește brusc academia muncheneză. În 1873, odată cu tabloul „Picnic în luna mai”, se încheie etapa pitorescă a creației lui Szinyei. Urmează o perioadă în care pictura a intrat în plan secund, cum de altfel se întâmplase și în timpul războiului franco-prusac din 1870, din cauza unor probleme de familie. Se va muta la Viena și în 1883 va expune pentru prima dată împreună cu alți prieteni. Criticii au considerat culorile prea violente, dar tablourile sale au fost expuse după aceea și la Budapesta. Urmează din nou o perioadă de întrerupere a picturii. Încurajat de prieteni, reia lucrul și în 1894-1895 se organizează o expoziție a Societății de arte frumoase unde tablourile sale au un foarte mare succes, inclusiv împăratul franz Joseph numărându-se printre cumpărători. În următorii 25 de ani este un pictor prolific. Odată cu tablourile despre grădini se naște o nouă serie premiată în 1900 cu medalia de argint la Expoziția mondială de la paris. La Munchen câștigă medalia de aur.

În 1905 deschide prima expoziție personală la Salonul Național al artiștilor moderni maghiari, în 1910 expoziția de la berlin a avut de asemenea un succes deosebit. La fel, prezintă numeroase tablouri și la expoziția internațională de la Roma. Meritele i-au fost recunoscute și prin numirea ca director la școala națională de Arte Decorative și design, din 1907 este membru fondator al Clubului Impresioniștilor Maghiari (*Al nostru*) și i se acordă crucea ordinului Sfântul Ștefan.

Ca și în cazul precedentului pictor, sunt evidente similitudinile cu alți pictori ai epocii. Astfel, Tablourile *Picnic în mai*, respectiv *Îndrăgostiții* ale lui Szinyei Merse Pál seamănă prin temă și tehnică cu *Dejunul pe iarbă* al lui Edouard Manet. În cazul lui Szinyei, îndrăgostiții au ca fundal un peisaj câmpenesc, deși personajele, prin vestimentație, fac parte mai degrabă din generația modernă. Mișcarea corporală a celor doi redând atmosfera relaxată. Culorile sunt destul de vii, roșul păturii și rozul rochei formând un echilibru față e verdele prospăt al câmpiei și galbenul șirelor de paie. „Picnicul în mai” este mai violent cromatic. Grupul petrecăreților se detașează clar pe fondul întunecat al ierbii. Personajele sunt de asemenea tineri de oraș, perechile fiind implicate în acțiuni diferite, existând și personaje izolate, cu ascunse atâtea celorlalți, cât și privitorului.

Szinyei Merse Pál –Îndrăgostiții

Edouard Manet - Dejunul pe iarbă

Szinyei Merse Pál –

Picnic în mai

Natura, florile, fie pe câmp, fie în vase, apar des în picturile impresioniste. Pictorul maghiar și cel francez au apreciat amândoi câmpia plină de maci, astfel încât au rezultat tablourile de mai jos. În cazul amândurora apar oamenii în mișcare, la Monet prin cea de-a doua pereche din fundal și cărarea pierdută în iarbă, la Szinyei prin drumul de țară pe care trece țărâncă, drum a cărui curbă este întărită de curba făcută de roșul macilor. Pictorul maghiar lasă spațiul deschis, distanța față de o așezare părăn foarte mare datorită punctului mic, întunecat, din fundal. Tehnica este aceeași, a tușelor fine, a alăturării culorilor complementare.

Szinyei Merse Pál – *Printre maci*

Claude Monet – *Maci sălbatici*

Atenția acordată oamenilor simpli se regăsește și la Szinyei, și la Ștefan Luchian. Rufele puse la uscat în grădină au fost sursa de inspirație pentru ambii pictori. Tehnica este a tușelor, iar culorile sunt puternice, pentru a scoate în evidență personajele. În ambele tablouri, datorită poziției personajelor, care stau cu spatele sau din profil față de privitor, impresia creată este aceea de instantaneu, de moment surprins rapid pentru a „opri clipa”.

În societatea maghiară și românească de atunci astfel de subiecte însemnau o adevărată revoluție în gustul public și în mentalitatea publicului. Același lucru a fost într-o mai mică măsură și în Franța sau în Anglia, Germania, Austria, dar, acolo existând o clasă mijlocie cu o putere economică suficientă încât să-i permită și accesul la cultură, asemenea subiecte deveniseră acceptabile. În estul european vorbim despre nașterea artei laice, astfel încât publicul cerea ceva apropiat de ce considera el că este artă adevărată, adică neoclasicismul, respectiv academismul, cu personaje mitice și istorice, cu regulile clasice ale compoziției în pictură și sculptură.

Szinyei Merse Pál – *Uscatul rufelor*

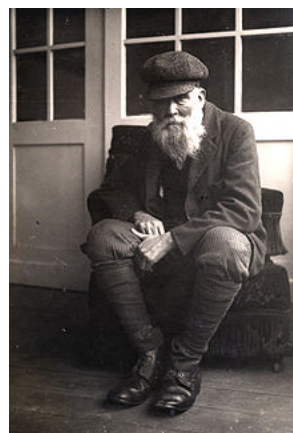
Ștefan Luchian – *Spălătoreasa*

László Mednyánszky (Ladislaus Josephus Balthasar Eustachius Mednyánszky, baron, 1852-1919), s-a născut la Beckó (Beckov), atunci Ungaria, astăzi Slovacia, și a murit la Viena. Ca foarte mulți locuitori ai acestor zone, avea origini amestecate, iar foarte mult timp a trăit la castelul Strážky, din partea maghiară a Slovaciei de astăzi. Pictorul austriac Thomas Ender îi descoperă talentele artistice și îl ajută să le dezvolte. După terminarea liceului se înscrie la Academia de Arte Frumoase din Munchen, apoi se mută la Paris, la Școala de arte frumoase. După moartea profesorului său Isidore Pils, în 1875, Mednyansky se lasă de studii și pictează independent. Se va întoarce acasă, la Strážky, va continua să picteze și va călători mai ales prin

locurile copilăriei: Ungaria de nord, Budapesta și Viena. Singura lui expoziție va fi în 1897 la Paris, la Galeriile Georges Petit. Va participa direct la primul război mondial.

Picturile lui Mednyánszky se înscriu în tradiția impresionismului, dar cu influențe ale simbolismului și art nouveau. Surprinde peisaje, atmosfera, oameni obișnuiți în regiunile din nordul Ungariei, astfel că multe lucrări au ca temă Munții Carpați și câmpia Ungariei, respectiv portrete ale prietenilor și ale membrilor familiei, respectiv ale soldaților în timpul primului război mondial. Lucrările sale sunt păstrate la Galeria națională de Artă a Slovaciei și, cele mai multe, la Galeria Națională de artă a Ungariei.

László Mednyánszky *La adăpat*

Nicolae Grigorescu *Car cu boi*

În alte două picturi una a pictorului maghiar, una a românului Grigorescu. se observă imediat aceeași temă, spațiul rural. Nu este o întâmplare, criticii de artă ai vremii remarcând faptul că artiștii est-europeni au rămas legați sufletește de spațiul copilăriei, că satul și oamenii săi rămân o sursă importantă de inspirație. Diferența cromatică nu afectează tehnica asemănătoare.

László Mednyánszky
Zilierul

Ștefan Luchian –
Bragagiul

Jean Francois Millet –
Torcătoarele

Portretele erau încă destul de numeroase în perioadă. În afara prietenilor și membrilor familiei, apar oameni simpli, din zona inferioară a societății. De data aceasta am ales drept corespondent al lui Mednyánszky un tablou al altui impresionist român, Ștefan Luchian. Ambele portrete sunt sobre, influențate de realism, pictorii surprinzând mai degrabă a atitudine, pauza omului care imediat își va continua munca. Al treilea tablou aparține francezului Jean Francois Millet, reprezentant al realismului. Este evident interesul pentru oamenii simpli, așazați în centrul imaginii.

Alți pictori maghiari impresionisti de valoare sunt Ferenczy Károly, Hollósy Simon. Și la ei se poate vedea influența impresionismului francez, și ei au aproape același parcurs formativ, școala muncheneză, urmată de Paris, apoi de călătorii în Italia și Austria, fiind locurile punctate de toți artiștii.

În concluzie, impresionismul a fost unul dintre curentele artistice europene care s-a răspândit foarte rapid în întreaga Europă. Pentru țările est-europene a fost un semn al alinierii culturale la nivelul celorlalte țări. Subiectele abordate au însemnat, ca și în țările de origine, o schimbare a viziunii asupra lumii, un semn al schimbării mentalității în țări care se desopereau pe sine, își construiau identitatea națională. Pictorii maghiari din a doua jumătate a secolului al XIX-lea și începutul secolului al XX-lea ajung la impresionism prin școala germană de la Munchen, apoi școlile de artă din Paris, lucrările lui Gustave Courbet fiind cele care, după mărturisirile lor, i-au îndreptat spre o nouă viziune asupra lumii. Deși există o adaptare la specificul local maghiar, și impresioniștii unguri, ca și cei români, surprind subiecte similare, astfel încât, cel puțin prin artă, cele două spații orientale erau deja parte a Europei artistice.

Bibliografie:

1. Debicki, Jacek; Faire, Jean-Francois; Grünwald, Dietrich; Pimentel, Antonio Filipe – *Istoria artei: pictură, sculptură, arhitectură*, Enciclopedia RAO, București, 1995;
2. Fleming William, *Arte și Idei*, Editura Meridiane, București, 1983.
3. Florea, Vasile; Szekely, Gheorghe - *Mica enciclopedie de artă universală*, Editura "Litera Internațional", 2005
4. Oprescu, George - *Manual de istoria artei*, volumul IV (Realismul și Impresionismul), , Editura "Universul", 1945;
5. http://hu.wikipedia.org/wiki/Szinyei_Merse_P%C3%A1l
6. http://hu.wikipedia.org/wiki/Medny%C3%A1nszky_L%C3%A1szl%C3%B3
7. <http://mek.oszk.hu/01300/01349/html/dokumentum.htm>
8. <http://istoria-artei.blogspot.ro/2009/02/impresionismul.html>